

בס"ד

מעורבות יתר: מה הבעיה עם כלאים, שעטנז ובשר בחלב?

יהודי יצא לנסיעה ארוכה מניו יורק לטורונטו שאמורה להימשך כשבע שעות. הוא לא הספיק לאכול לפני שיצא מהבית והבטן קרקרה לו מרעב. בכל כוחו ניסה להסיח דעת, אבל ליד כל אקזיט בדרך הופיעו שלטים של מסעדות ובתי קפה והוא עמד להשתגע. אחרי חמש שעות הוא איבד שליטה על עצמו, ירד באחד האקזיטים, נכנס לסניף של מקדונלדס ובלב רועד, הזמין סנדוויץ עם בשר וחלב.

לפתע התקדרו השמיים, רוחות החלו לשרוק וסערה עמדה להתחיל. הוא הביט החוצה כלא מאמין והרגיש כמו יונה הנביא ש"בשלו הסער הזה". הסערה גברה מרגע לרגע וחלונות המסעדה החלו לרעוד. הוא נבהל, הרים את העיניים למעלה ואמר: "רבונו של עולם, ידעתי שאסור לבשל בשר בחלב, גם לא לאכול, אבל לא ידעתי שאסור אפילו להזמין"...

אחד האיסורים המרתקים בתורה הוא בשר בחלב. זאת דוגמא מובהקת ל"חוק אלוקי", שקשה להבין את הטעם שלו. אדם לוקח בשר גלאט שעלה 70 שקל לקילו ואם יאכל אותו בחג, יקיים בו מצוה דאורייתא, ביד שניה לוקח בקבוק חלב תנובה, מהדרין מן המהדרין שאם ישתה ממנו בחג השבועות יקיים מנהג חשוב – אך אסור לו בשום אופן לערב ביניהם. וכל אחד תמה: מה הבעיה לערב שני מוצרים בריאים ומזינים? איך אחד ועוד אחד הופך להיות אפס?

כך תמחה הגמרא עצמה: **1. פסחים מד,ב: בשר בחלב ... חידוש הוא [חוק נעלה מהגיון]. כי זה לבדו זה לבדו מותר, וביחד – אסור. כמו איסור כלאים, שכל אחד לבדו מותר וביחד – אסורים.**

למען האמת, השאלה הרבה יותר רחבה. כיון שהתורה איננה אוסרת רק תערובת בשר וחלב, אלא קשת שלמה של תערובות שני מינים. בפרשת השבוע נקרא על עוד שלושה איסורי כלאים, שכולם משקפים את אותה הבעיה:

רבינו בחיי דברים כב,י: איסור הכלאים הוא בקרקע ... שנאמר: 'לא תזרע כרמך כלאים'. בבהמה, שנאמר: 'לא תחרוש ובשור וחמור יחדיו'. בבגדים, שנאמר: 'לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו'.

התורה אוסרת אם כן תערובת שני מינים **בכל רבדי הטבע**: בדומם: בבגד שעטנז ובבשר וחלב. בצומח: בכלאי הכרם וזרעים. ובחי: בכלאי בהמה. והשאלה מתבקשת, מה בדיוק העניין?

בדיוק מהסיבות הללו, המדרש מדגיש כי המצוות הללו זוכות לזלזול גורף מצד אומות העולם:

תנחומא משפטים: ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם: דברים שיצר הרע משיב עליהן ואומות העולם משיבין עליהן תשובה ואלו הן: לבישת שעטנז, אכילת חזיר ... הרבעת כלאים ... ובשר בחלב.

אגב העיסוק בנושא, חשוב להתייחס לשאלה שמציקה לאנשים רבים: איך איסור בשר בחלב התנפח כל כך? כיצד המלים התמימות "לא תבשל גדי בחלב אמו", הפכו לשני כיורים במטבח, שתי מערכות כלים בארון, שש שעות המתנה בין הארוחות ואיסור לאכול ארטיק חלבי אחרי המנגל בחוף הים?

א. פרשת כי תצא ממשיכה ללמד מצוות רבות והיא בין הפרשיות שמלמדות הכי הרבה מצוות בתורה. בין היתר, היא חוזרת ומעמיקה את איסורי הכלאים למיניהם.

התורה אוסרת לזרוע ולהרכיב שני מיני זרעים או אילנות יחדיו¹. כמו כן, אסור להרביע שני מיני בעלי חיים זה על זה. יתירה מכך: אסור אפילו לרתום שור וחמור יחדיו ולחרוש בהם. בנוסף, אסור לחבר שני מינים בבגד כמו צמר ופשתים, מטעם שעטנז.

איסורי הכלאיים מתווספים לאיסור מפורסם שאותו כבר למדנו בפרשה הקודמת, ובו נרחיב בעיקר בשורות הבאות: עירוב בשר וחלב.

איסור בשר וחלב חוזר על עצמו שלוש פעמים בתורה ובאותן מלים בדיוק:

2. פרשת משפטים (כג,ט): ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אמו.
פרשת כי תשא (לד,כו): ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אמו².
פרשת ראה (יד,כא): עם קדוש אתה לה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אמו.

הפירוש הפשוט של הפסוק הוא מצומצם: אסור לבשל בשר גדי, בחלב של אימו העיזה. אולם חז"ל מעמיקים יותר בפסוק ומוצאים בו שלוש 'לאו דווקא'³: א. לא רק מעשה בישול אסור, אלא גם **אכילה או הנאה** מבשר וחלב מבושל. ב. לא רק בשר גדי אסור לבשל בחלב אלא **כל בשר שהוא**. ג. ולא רק בחלב אמו אסור לבשל, אלא **בכל חלב בעולם**.

איך חז"ל הגיעו לכל זה? בפשטות, מתוך העיון המעמיק בפסוקי התורה:

א. חז"ל קראו את הפסוקים שוב ושוב ולא הבינו למה התורה צריכה לחזור שלוש פעמים על אותו דבר? הם הסיקו מכך כי התורה רוצה ללמד בכך שלושה איסורים:

מכילתא שמות: מפני מה נאמר בשלושה מקומות? רבי שמעון בר יוחאי אומר: אחד לאיסור אכילה, אחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול.

אולם לפי זה, למה נאמר שלוש פעמים "לא תבשל"? היה צריך להיאמר פעם אחת "לא תבשל", פעם שניה "לא תאכל" ופעם שלישית "לא תהנה"?

מסביר **רבינו בחיי שמות כג,ט**: מה שהוציאו הכתוב בלשון 'בישול', לפי שדרך **בישול** אסרה תורה ... וכל שאינו דרך בישול אינו אסור מן התורה אלא רק [כגזירת הרחקה] מדרבנן. ומה שלא הזכיר 'לא תאכל' [או 'לא תהנה']... ללמדך שאף אם אכלו **שלא כדרך הנאותו**, כגון שבלעו חם עד ששרף גרונו, חייב מלקות מן התורה. משא"כ בשאר איסורים [שחייב רק באכילה כדרך הנאה].

ב. חז"ל התבוננו במילה "גדי" ולא הבינו למה נאמר כאן רק "גדי", בעוד שבמקומות אחרים נאמר "גדי עיזים"? הם הסיקו מכך שפירוש המילה "גדי" כאן הוא כללי.

חולין קיג: אמר קרא [במקומות אחרים]: 'וישלח יהודה את גדי העיזים' ... ועוד כתוב: 'ואת עורות גדי העיזים'. מכאן שכאשר כתוב 'גדי' סתם בבשר וחלב, הכוונה גם לפרה וכבש.

אז למה כותבת התורה דווקא "גדי" ולא 'פרה או כבש' ונלמד מהם על הכלל?

מסביר האבן עזרא הסבר פשוט: **אבן עזרא שמות שם: מנהג התורה לדבר על ההווה ... ואין אדם אוכל בשר בחלב [סתם], כי בשר מתבשל בזמן רב וחלב אינו כן [אלא מתבשל מהר ונשרף מיד] ... רק בשר גדי אין בו ליחה וכשהוא קטן הוא חם [רך, ומתבשל מהר] לכן דרך לבשל גדי בחלב.**

¹ הערה חשובה – איך מרכיבים אילנות בימינו: הרכבה אסורה היא רק של מיני אילנות שונים זה מזה, כמו אפרסק ושקד, אבל מותר להרכיב אילנות השייכים לאותה משפחה כמו תפוז וחושש. כמו כן מותרת האבקה של הצמחים על ידי הדבורים שמעבירים גנים מזה לזה, כיון שאין זה דרך ההרכבה שאסרה התורה.

ראו כאן: <http://www.yeshiva.org.il/midrash/1989>.

² מה הקשר בין ביכורים בבית ה' לבשר בחלב: מכך שהתורה סומכת את איסור בשר בחלב להבאת ביכורים לבית ה', לומד הרמב"ם במורה נבוכים (ג,מח) כי יסוד איסור בשר בחלב הוא הרחקה מעבודה זרה, שהיו מכבדים את האילים שלהם בהבאת בשר בחלב אל 'המקדש' שלהם. ולכן התורה שוללת זאת מאיתנו.

³ שלוש לאו דווקא: ישנו פתגם חסידי: "לספר סיפור מהבעל שם טוב במוצאי שבת הוא סגולה לפרנסה". אומרים חסידים כי במשפט הזה יש שלושה פרטים לא מדויקים: א. לא רק סיפור מהבעל שם טוב אלא מכל צדיק שהוא. ב. לא רק במוצאי שבת אלא כל השבוע. ג. אין זה רק סגולה לפרנסה אלא להרבה דברים טובים...

ג. גם המילה "בחלב אמו" אינה מכוונת דוקא לאימו של הגדי הזה, אלא לכל חלב בעולם. וזה שנאמר "אימו" הוא משום שהדבר הרגיל ביותר היה לקחת חלב מאימו של הגדי. ראוי לזכור כי באותם ימים לא היה חלב תעשייתי ולכן אדם שרצה לבשל בשר בחלב, הדבר הפשוט ביותר היה ללכת אל המכלאה, לקנות גדי ומיד להמשיך אל האימא שלו ולחלוב אותה (ראיתי בספר של נחשוני. אמנם לקמן יובא הסבר עמוק יותר מהרמב"ן).

האם ההסברים הללו משכנעים ומניחים את הדעת? לא, כי עדיין יכולנו להסביר את דברי התורה בדרכים אחרות לחלוטין? [למשל, ששלוש פעמים "לא תבשל" בא ללמד שעוברים בשלושה לאווים? או לרבות "בשר בהמה, חיה ועוף" כבמכילתא שם].

על כן חובה להוסיף יסוד חשוב בנוגע למהות התורה שבעל פה, ובהקדים סיפור תלמודי ידוע (מנחות כט,ב):

כאשר עלה משה לקבל את התורה, הוא ראה את הקב"ה מחדד את התגים מעל אותיות ספר התורה. שאל משה את ה', מי מעכב לתת את התורה כמו שהיא בלי התגים למעלה? אמר הקב"ה בוא ואראה לך מחזה שיתרחש בעוד אלף שנים: ראה משה את רבי עקיבא יושב עם התלמידים ודורש תלי תלים של הלכות על כל קוץ בתורה. משה הביט בו ונחלשה דעתו, כי הוא לא ידע כמה כלול ורמוז בכל אות וקוץ בתורה.

לפתע קם אחד התלמידים ושאל על מקורו של דין מסוים, רבי עקיבא השתיק אותו ואמר: **זאת הלכה למשה מסיני. כלומר, זאת מסורת שעוברת מדור לדור ועליה אין מתווכחים.**

הרמב"ם, בהקדמה שלו לפירוש המשנה, מסביר נקודה חשובה: חז"ל לא המציאו את פירוש המצוות, אלא למעשה פירוש עיקר הפסוקים עבר בקבלה מדור לדור החל מ**משה רבינו עצמו**.

כאשר ה' מסר את המצוות למשה, הוא אמר את המלים עצמן, ובנוסף אמר לו את **פרשנות הכתובים**. אח"כ משה כתב את המלים עצמן בתורה שבכתב, ואת הפירוש שלהן העביר **בעל פה**.

מהי ההוכחה על כך? אומר הרמב"ם סברא פשוטה: בכל ההיסטוריה הארוכה של לימוד התורה, אין מחלוקת על היסודות העיקריים של המצוות! למשל, אין מחלוקת מה פירוש המלים הסתמיות "פרי עץ הדור" – אם הם "אתרוג" או "תפוז". בדומה לכך, אין מחלוקת מה פירוש המלים הסתומות "ענף עץ אבות" – "ערבה" או "אקליפטוס" ... אלא משום, שפירוש עיקר המצוות עבר בקבלה ממשה רבינו עצמו בדרך מסורת בעל פה⁴ ולכן אף אחד לא העלה בדעתו לחלוק על כך.

וכל המחלוקות בין החכמים הם רק **בענפים וענפי ענפים של פרטי המצוות**, אלו שהתווספו והתחדשו במשך השנים אחרי זמנו של משה.

ומה שראינו לעיל שחז"ל יגעו למצוא **אסמכתא לדבריהם מן התורה** (כמו דרשות הפסוק "לא תבשל גדי") – אף שהדברים עברו בקבלה גמורה מימי משה? מסביר הרמב"ם כי חז"ל חיפשו **לתמוך כל דבר שידעו בקבלה מתוך לשון התורה**, אך לא לייסד את עצם הדין שכבר היה ידוע בקבלה בעל פה⁵.

3. הקדמת הרמב"ם למשנה: הפירושים המקובלים מפי משה, אין מחלוקת בהם בשום פנים. שהרי מאז ועד עתה לא מצאנו מחלוקת נפלה מימות משה ועד רב אשי [בימי חתימת התלמוד, קרוב לאלפיים שנה אחרי מות משה] ... במה שאמר הכתוב 'פרי עץ הדור' שיאמר אחד שהוא אתרוג ואחד שהוא חבושים או רמונים ... או 'ענף עץ אבות' שיאמר אחד שהוא הדס ... וכיוצא בזה בכלל המצוות

⁴ **למה הפרשנות עברה בעל פה ולא בכתב:** אחד ההסברים בראשונים הוא, שהקב"ה רצה למנוע אפשרות שהגויים יגנבו מאיתנו את התורה (כמו שהתרחש בפועל עם הנצרות והאיסלם). העובדה שרק אנחנו יודעים את פירוש התורה בע"פ, מוכיחה את הבעלות שלנו עליה.

⁵ **רמז נאה:** בפרשת כי תשא נאמר "לא תבשל גדי וגו'" וסמך ליה: "כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית", ובתמורה יד דורשים ש"על פי הדברים האלה" הכוונה **לתושבע"פ**. יוצא שמיד אחרי בשר וחלב מדגישה התורה כי רק "על פי הדברים האלה" – תורה שבע"פ – ניתן להבין המצוה.

אין מחלוקת בהן, שכולם פירושים מקובלים מפי משה... [וכל העבודה של חז"ל בתלמוד היא] להוציא מדברי התורה את אלו הפירושים, בדרך מדרכי הסברות והאסמכתות המצויים במקרא.

ב. עד כאן דיברנו על פרטי המצווה דאורייתא כפי שעברו בקבלה מדור לדור. אמנם בנוסף לכך יש עוד פרטים הלכתיים שהם גזירות מאוחרות של חז"ל. הפרטים הללו לא נלמדו מפסוקי התורה, אלא הם סייגים שקבעו חז"ל כדי ליצור מרחק ביטחון עבור קיום המצוה כהלכתה.

למשל, בתורה כתוב שאסור לבשל ולאכול בשר וחלב יחדיו, אבל לא כתוב שצריך להמתין אחרי ארוחה בשרית שש שעות. זהו סייג והרחקה שקבעו חז"ל מתוך הכרת נפש האדם, שהוא להוט אחרי אוכל ואם לא יתרגל להרחיק באופן משמעותי בין המינים – הוא עלול להיכשל.

כאן מעניין לבחון, איך נולד המספר 6 שעות? וגם למה ממתנים כך רק אחרי ארוחה בשרית ואין צורך להחמיר כך אחרי ארוחה חלבית?

ובכן, עצם ההמתנה הארוכה אחרי ארוחה בשרית היא משני טעמים: א. משום שטעם שומן הבשר נותר בפה במשך זמן רב, משא"כ טעם החלב חולף מהר יותר. ב. בשר הוא קשה ונותר ממנו בין השיניים, משא"כ חלב שהוא רך ומסתלק מהפה.

וביחס לאורך ההמתנה המדויק, 6 שעות: הגמרא מספרת (חולין קה) על אחד האמוראים שלא היה אוכל חלב אחרי בשר באותה סעודה אלא רק בסעודה הבאה. הרמב"ם מפרש (בהלכות מאכלות אסורות פ"ז הכ"ז) שהכוונה היא "כמו שש שעות". (שכן אדם ער במשך היום כ-17-18 שעות ואוכל שלוש ארוחות ביום, ולכן בין סעודה לסעודה יש ממוצע "כמו שש שעות")⁶.

כעת, אחרי כל ההבהרות, אפשר לשוב אל נקודת הפתיחה ולשאל בטעם הדברים: מה בדיוק הבעיה בכל התערובת הזאת? בשר מותר באכילה וחלב מותר באכילה – ומהי הבעיה בעירוב שלהם?

באותה מידה ראוי להבין לגבי שאר התערובות, כמו שעטנז וכלאיים: מהי בדיוק הבעיה בכך שתופרים צמר ופשתים יחדיו או רותמים שור וחמור זה לצד זה?

ג. בפתח הדברים חשוב לציין, שבשר וחלב הוא אחד האיסורים שהם "חוק". כך הובא לעיל בתחילת הדברים מהגמרא חולין, שהוא "חידוש". כלומר, גזירת מלך נעלית מכל הגיון.

אולם עדיין מצוה להבין בהגיון מה שאפשר ולתור אחרי הלקחים המעשיים מן המצוה הזאת. הרבי ציין פעם נקודה נפלאה (ביאורי החומש, היכל מנחם, שמות ח"ב/קנו) שאיסור בשר וחלב מופיע בפעם הראשונה בפרשת "משפטים" ומכאן שיש בו פרטים אשר יכולים להיות מובנים בהגיון.

הרמב"ן מעניק הסבר מלא משמעות: איסור בשר וחלב, וכן כלאי בהמה, הם הרחקה מאכזריות כלפי בעלי חיים. התורה רוצה ללכת על קו דק וללמד אותנו את היחס הנכון לבעלי חיים. מצד אחד, מותר לשחוט בעלי חיים כי האדם זקוק למזונם, אך מצד שני, עלינו להיות רגישים לסבל שלהם ולהכרה בכך שיש להם רגשות והם חשים כאב וצער.

זהו הרעיון של איסור בשר וחלב. "גדי" הוא ולך רך שזקוק לאימא שלו, ו"חלב אמו" הוא הגורם שאמור להיות מקור החיים של הגדי. וכאן האדם לוקח את הגדי הקטן, שוחט אותו ומבשל אותו בתוך החלב של אימא שלו! זאת אטימות שאין כדוגמתה. ולכן התורה מדגישה "לא תבשל גדי בחלב

⁶ העשרה – הנס של דניאל: בזוהר משפטים מסופר, שדניאל גדל בחצר של נבוכדנצר ונהג להתפלל מדי יום. הוא היה מסתתר בחדר, מכון את פניו לכיוון ירושלים ומתפלל. השרים הלשינו עליו למלך והוא החליט לזרוק אותו לגוב האריות ולראות אם האלקים שהוא מתפלל אליו, יציל אותו. זרקו את דניאל לגוב האריות, אך הם לא נגעו בו. מסביר הזוהר כי הנס קרה בזכות זה שדניאל נשמר מלאכול בשר בחלב שהיו רגילים לאכול על השולחן של נבוכדנצר, וזה שמר על צלם האלקים שעל פניו ולכן האריות נזהרו ממנו ביראת כבוד.

אמו", כי **יסוד האיסור** הוא לבשל גדי רך בתוך החלב של אימא שלו, ורק כדי להרחיק מכל דבר **הדומה לך**, התורה אוסרת גם את בישול כל מיני הבשר בחלב.

רעיון דומה מובא גם לגבי איסור החרישה בשור וחמור יחדיו: בעלי חיים אוהבים לחיות **עם בני מינם ואינם מתרועעים עם בע"ח אחרים**. ולכן רתימה בכוח של שור וחמור יחדיו היא צער בעלי חיים. במיוחד ששור וחמור הולכים בקצב שונה זה מזה, ולכן הרתימה יחדיו גורמת צער גדול לחמור.

ואם רוצים עוד דוגמאות⁷ לשאט הנפש של התורה מכל ניצוץ של אכזריות כלפי בעלי חיים, הנה שני סיפורים מפורסמים: א. בבבא מציעא פה על רבי יהודה הנשיא שהיה אדיש כלפי העגל שהלך לשחיטה ונגזרו עליו 13 שנות ייסורים. ב. בשמות רבה ב, על משה רבינו שהיה רועה את צאן יתרו וברח גדי קטן מהעדר. משה רץ אחריו אך הגדי היה זריז והצליח לברוח. הגדי עצר ליד בריכת מים ושתה ממנה ומשה הבין שהגדי היה צמא ולכן ברח. הוא הרים את הגדי על כתפיו ואמר אתה בטח עייף מכל הריצה ולכן אשא אותך על הכתפיים עד העדר. ראה זאת ה' ואמר, אם אתה מתמסר ככה לגדי קטן, תוכל להיות המנהיג של עם ישראל.

4. רמב"ן דברים יד, כא: 'איסור אותו כדי שלא נהיה עם אכזרי, שנחלוב החלב מהאם ונבשל בו הבן!'

ספר החינוך תק"ן על כלאי שור וחמור: משום צער בעלי חיים ... ידוע שיש למיני הבהמות והעופות דאגה לשכון עם שאינם מינם, וכל שכן לעשות עמהם מלאכה. וכמו שאנו רואים בעינינו באותם שאינם תחת ידינו כי כל עוף למינו ישכון וכל הבהמות ושאר המינים גם כן ידבקו לעולם במיניהן.

אמנם אי אפשר להסתפק בהסבר הזה, כיון שהוא מסביר רק את איסור בשר וחלב וחרישה בשור וחמור - אך מה עם שאר מיני הכלאיים: כלאי זרעים, כלאי בהמה ושעטנז בגדים?

ההגיון אומר, שישנו הסבר יסודי הנוגע לעצם **התערובת בין שני מינים** והוא הבסיס והיסוד מאחורי **כל איסורי הכלאיים למיניהם**. ההסבר הזה נמצא בחלק הפנימי של התורה, הקבלה והחסידות:

נפתח בסיפור חסידי ישן: 'יהודי פולני ניהל בית מרזח עבור הפריץ. בכל שנה היה חוכר את המקום מידי הפריץ ומעלה לו מיסים. פעם היה חורף קשה, האיכרים לא עבדו ולא שילמו לו עבור השתייה. התאריך שבו הוא אמור ללכת אל הפריץ התקרב, אך לא היה לו לשלם. הוא הלך להתייעץ עם הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ והרבי אמר שאם יילך לפריץ, הוא יחטוף מכות ולכן מוטב לא ללכת.

היהודי לא היה רגוע והחליט לשאול צדיק נוסף, רבי מנחם מענדל מרימנוב. הרבי מרימנוב אמר: "מה כבר יכול לקרות? ירביצו לך כמה מכות, אז ירביצו. לך אל הפריץ".

היהודי הלך אל הפריץ, וכמובן הפריץ התרגז ונתן לו מכות עם השוט שתלה על הקיר. המכות היו חזקות והיהודי השתטח על הרצפה מכאב ודם החל לזוב מאפו. לפתע נכמרו רחמי הפריץ ואמר. "למה אני מתנהג אליך ככה? הרי בסך הכל היית חוכר נאמן שלי כל השנים. יודע מה, אני מוותר על החוב וגם מחכיר לך את המקום לשנתיים נוספות".

היהודי הנרגש רץ לבית הרבי מרימנוב כדי לספר על הנס, אך לפני שפתח את הפה, אמר לו הרבי: "אתה חושב שהרבי מרופשיץ לא ידע מה שאני ידעתי? אלא שהוא איש חסד, ולא היה מוכן שיהודי יחטוף אפילו מכה אחת. אך אני יותר תקיף וחשבתי שמותר לחטוף כמה מכות, ובלבד שיוותרו לך על החוב".

הבה נעבור רגע על איסורי הכלאיים השונים ונשים לב לדבר מדהים. פרט שנראה אולי שולי, אבל הקבלה מוצאת בו יסוד גדול: מה הצבע של החלב? לבן. ומה הצבע של הבשר (הבקר)? אדום. מה הצבע של הצמר? לבן. ומה הצבע של הפשתן? אדום. מה הטבע של החמור? רגוע ואדיש. מה הטבע של השור? עצבני וחם.

⁷ **מצוות הקשורות בצער בעלי חיים:** בדומה לזה מוסבר גם לגבי "כיסוי דם", שנועד לחנך את האדם לצער על הריגת הבהמה, ולכן מסתירים כביכול את הדם. ראוי לציין גם את מה שהבאנו בעבר מהנודע ביהודה, שכאשר התורה רוצה לגנות את נמרוד ועשו היא אומרת שהיו "יודעי ציד" כי זאת מידת אכזריות שאינה אופיינית ליהודי.

מה עומד מאחורי כל הפערים האלה? מוסבר בספרי קבלה כי אלקים ברא את העולם עם שני כוחות עיקריים: **חסד וגבורה**. שני הכוחות הללו הם **המקור והמניע** של הנבראים. כל נברא בעולם נוצר מספירת החסד או מספירת הגבורה, ולכן טבעו הוא טוב ופזרנות או תקיפות ותובענות, וכן הוא מונע בכל רגע מכוח האהבה והנתינה או מהתשוקה להשיג לעצמו.

ניקח כדוגמה את הבשר והחלב: בשר נוצר מספירת הגבורה ולכן מעורר באדם תשוקה וחשק לעשות עוד ולפרוץ גבולות, ואילו החלב בא מספירת החסד ולכן נוסך דווקא תחושת שלווה ורוגע (עד כדי הירדמות). החלב הוא גם נוזלי, מה שמסמל נתינה לאחרים ואילו הבשר הוא מוצק, מה שמסמל עצמיות. צבע החלב, לבן, מעניק תחושת מרחב, בניגוד לצבע האדום, שיוצר תחושת צפיפות.

וזאת הבעיה העמוקה של עירוב הכלאיים: אנו לוקחים שני מינים הפוכים, שכל אחד נועד למטרה אחרת בטבע וקושרים אותם זה לזה. ואז מתרחש אחד משני מצבים: בכלאי זרעים ובבשר בחלב, אנו **מבטלים את הטבע הייחודי של הנבראים הללו** ויוצרים משהו שלישי שהוא לא זה ולא זה.

במקרה אחר, כמו כלאי בהמה ושעטנז, יוצרים בעיה אחרת וחמורה לא פחות: כאן שני המינים נותרים קיימים זה לצד זה **ונאבקים כל העת זה בזה**. השור העצבני מושך לצד אחד ואילו החמור האדיש מושך לצד אחר (או נאלץ לסבול מהקפריזות של השור).

כעת נוכל להבין דבר נורא: מה קרה בסיפור הרצח הראשון בהיסטוריה? הבל הביא צמר לבן, ואילו קין הביא - פשתן אדום. המפגש הזה בין הצמר והפשתן, בין החסד המוחלט והגבורה המוחלטת, גרמו לפיצוץ שנגמר ברצח.

5. תורת שמואל (הרבי המהר"ש מלובאוויטש) תרל"ד עמוד ל-לא: צמר ופשתים הם שני הפכים, כי צמר הוא בחינת הבל, כמ"ש והבל הביא מבכורות צאנו וצאן הוא בחינת צמר, ופשתים הוא בחינת קין כמ"ש ויבא קין מפרי האדמה ודרשו רז"ל אלו זרעוני פשתן ... והנה הבל הוא בחינת חסדים וקין הוא בחינת גבורה כי קין הוא מארי דרגזנותא ... ועל כן אסור לחבר אותם יחד כי הם ב' הפכים ... ובזה יובן ג"כ ענין איסור בשר בחלב, לפי שחלב הוא בחינת חסדים ובשר בחינת גבורות כי בשר הוא אדום בחינת גבורות ... וחסד וגבורות אינם יכולים להתחבר ביחד.

ואם מישהו עוד לא הבין את ההוראה הנלמדת מכאן לחיים, הנה הלקח של ספר החינוך:

ספר החינוך שם: כל חכם לב יקח מזה מוסר, שלא למנות שני אנשים בדבר מכל הדברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם, כמו צדיק ורשע, נקלה ונכבד. שאם הקפידה התורה על הצער שיש בזה לבעלי חיים שאינם בני שכל, כל שכן בבני אדם שיש להם נפש משכלת לדעת יוצרם.

כאן ראוי להמשיך ולהתקדם עם רובד נעלה יותר, המובא בארוכה בלקו"ש חכ"ט/125 ואילך. מברר שם כי כאשר האדם מבלבל את הכוחות למטה על ידי עירוב כלאיים מחסד וגבורה, הוא גורם בכך גם לבלול בין **חסד וגבורה למעלה**, ובמילא מזיק לעצמו ולעולם בכלל גם במובן הרוחני.

ואולי יש לקשר זאת לכך, שאין משלבים ידיים זה בזה, משום שבכך "מעורר דין על עצמו" (שולחן ערוך רבינו סימן צא). וכן מנהג חסידים שלא לסגור את החליפה שמאל על ימין, משום שבכך מגביר את מידת הגבורה על החסד.

מספרים שהמגיד ממעזריטש היה חולה ברגלו וגורר את רגלו השמאלית. הסביר רבינו הזקן כי המגיד רוצה להחליש בכך את מידת הגבורה בעולם, צד השמאל.

נסיים בנקודה שמבוארת בהרחבה בלקו"ש שם: לכאורה אפשר להקשות, מה הבעיה בכך שאנו מערבים בין חסד וגבורה והרי בכך גורמים להתכללות ביניהם? ובכלל, הרי אנשים נאורים אוהבים לשמוע דווקא דעה הפוכה ובכך להגיע לשלימות המחשבה והעיון?

אמנם **מותר להתיידד, אך אסור להתבטל**. טוב לשמוע דעה נוספת, אך אסור לבטל את הייחודיות שלך אל אנשים אחרים. ולכן התורה אוסרת כלאיים, כי הדבר גורם או לביטול מוחלט של הכוחות השונים או למאבק נצחי ביניהם כנ"ל.